

La febre de l'hort

*Trucs i secrets de l'hort
ecològic a casa*

Josep M. Vallès

Index

LA FEBRE DE L'HORT

Trucs i secrets de l'hort ecològic a casa

Primera edició: febrer 2021

© dels textos: Josep M. Vallès Casanovas
© de les il·lustracions: ICRA Art
© de l'edició: Editorial Efadós
© de la col·lecció ecolibres: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea i disseny:
Editorial Efadós

Assessorament lingüístic:
M. Neus Doncel Saumell

Amb el suport:

ISBN 978-84-18243-13-4
DL B B-4438-2021
Imprès a Catalunya

El paper d'aquesta edició està
acreditat per PEFC, que certifica
la seva procedència de boscos ges-
tionats d'una manera sostenible.

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la
lleí. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta
obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics)
- www.cedro.org

Pròleg	Pàg. 4
La febre de l'hort	Pàg. 6
El repte	Pàg. 12
Els set consells per a l'hortolà urbà	Pàg. 14
Com funcionen les plantes?	Pàg. 20
La mare terra	Pàg. 26
Quan cal sembrar?	Pàg. 32
Comencem	Pàg. 40
Els trucs de l'horticultor urbà	Pàg. 46

Índex d'hortalisses

Albergínia	Pàg. 50	Herba dels canonges	Pàg. 74
Alfàbrega	Pàg. 52	Julivert	Pàg. 75
All	Pàg. 53	Meló	Pàg. 76
Api	Pàg. 54	Mongeta tendra	Pàg. 78
Blat de moro	Pàg. 55	Moniato	Pàg. 79
Bleda	Pàg. 56	Nap	Pàg. 80
Carabassa	Pàg. 58	Pastanaga	Pàg. 81
Carabassó	Pàg. 60	Patata	Pàg. 82
Ceba	Pàg. 62	Pebrot	Pàg. 84
Cogombre	Pàg. 64	Pèsol	Pàg. 85
Col de cabdell	Pàg. 66	Porro	Pàg. 86
Coliflors i bròquils	Pàg. 68	Rave	Pàg. 88
Escarola	Pàg. 69	Ruca	Pàg. 89
Enciam	Pàg. 70	Remolatxa	Pàg. 90
Espinac	Pàg. 72	Síndria	Pàg. 92
Fava	Pàg. 73	Tomàquet	Pàg. 94

Pròleg

Eloi Cordoní Montoya
Meteoròleg de TV3

Més enllà dels beneficis evidents que aporta el cultiu d'un hort, per a mi, treballar un tros de terra és una teràpia o gairebé una filosofia de vida que em permet connectar amb els elements essencials de la natura que, amb el dia a dia frenètic, de vegades m'oblido que existeixen. Com a meteoròleg i pare de família, se m'acudeixen poques coses més gratificants que cultivar els aliments que consumim a casa tot jugant una partida sobre un tauler de terra en què els fenòmens meteorològics seran bons aliats i a la vegada uns grans rivals.

Precisament aquesta relació tan complexa entre l'hort i els fenòmens atmosfèrics ha estat un dels motius pels quals la meteorologia s'ha popularitzat tant al nostre país: el cultiu de la terra, tant al tros com al jardí de casa o en un hort públic o urbà, sempre ha anat lligat a l'observació del cel. Tant se val on tingueu les terres per treballar; el fet és que, a partir del moment que decidiu fer un hort, sempre més estareu pendents del cel i teniu molts números per acabar convertint-vos en autèntics homes i dones del temps de la vostra terra.

Les inclemències meteorològiques podran acabar determinant l'èxit d'una collita, però, des del punt de vista climàtic, la feina que fareu a l'hort pot arribar a ser molt més transcendent: pel sol fet de crear un vincle amb la terra i amb els elements de la natura que us envolten, ja estareu adquirint una consciència ambiental molt valuosa en els temps que corren i, més encara, si decidiu fer un cultiu ecològic. A més a més, estalviareu moltes emissions de CO₂ si produïu els vostres propis aliments de temporada i de quilòmetre zero, ja que pràcticament no utilitzareu maquinària, no caldrà transportar-los d'una punta a l'altra del món ni mantenir-los en grans cambres frigorífiques. I encara podeu fer un pas més enllà si hi incorporeu un compostador domèstic que us permetrà treure profit dels residus orgànics de casa vostra i estalviar les grans quantitats d'energia que requereixen el transport i el tractament de les deixalles.

Així, doncs, per a un benestar personal, col·lectiu i mediambiental us convido a deixar-vos guiar per Josep Maria Vallès, un gran expert en horticultura urbana que, n'estic convençut, també us contagiarà la seva passió per treballar la terra. Us desitjo una bona collita i que els vents us siguin favorables.

La febre de l'hort

Diuem que l'agricultura és un dels oficis més antics de la humanitat. Els primers vestigis d'activitat agrícola daten de més enllà dels 12.000 anys d'antiguitat. Per tant, afirmar que la societat està descobrint la passió per cultivar els seus propis aliments és una mica paradoxal. El que ha passat és que durant tota la segona meitat del segle xx en els països industrialitzats ens vam allunyar de l'agricultura i la pagesia hipnotitzats pel creixement econòmic, la tecnologia i la societat de consum. Ens vam oblidar de la pagesia i dels aliments de qualitat i proximitat. Vam deixar la producció dels aliments a les mans d'explotacions mecanitzades, de grans dimensions, amb costos laborals molt baixos i majoritàriament de regions o països llunyans. Però la crisi ecològica i social que estem vivint posa en qüestió aquest model.

En aquesta situació reneix la passió per l'agricultura urbana entesa com l'autoproducció d'aliments en petits espais de la ciutat, patis, jardins, balcons o terrats. Qualsevol espai pot ser útil si disposa de radiació

solar. Destriar quines són les claus de l'èxit de l'agricultura urbana i de l'enorme difusió que ha tingut els darrers anys és una mica complicat perquè cada persona té les seves pròpies motivacions i algunes d'aquestes motivacions potser no són del tot conscients. Jo sempre he cregut que hi ha alguna cosa atàvica relacionada amb el nostre passat no tan recent. Qui no té un avi o, com a màxim, un besavi que no fos pagès o cultivés un hort? A principis del segle xx, prop del 20% de la població activa a Catalunya estava ocupada en l'agricultura; actualment amb prou feines és l'1%.

La història de l'agricultura és la història de la humanitat. Fa milers d'anys, la humanitat era nòmada i dedicava la major part del temps a buscar menjar i a caçar. L'aparició de l'agricultura va permetre deslliurar una part de la població d'aquesta tasca i desenvolupar la cultura, l'art i la guerra, i facilitar el sorgiment de grans civilitzacions que han marcat la història de la humanitat.

Bastant més endavant, a principis del segle xx, el químic alemany Fritz Haber va desenvolupar el procés que va permetre fabricar adobs químics a partir del nitrogen de l'aire. La descoberta va tenir també conseqüències bèl·liques, ja que la pólvora també necessita nitrats per ser fabricada i a les guerres de principis del segle xx se'n va haver de gastar molta. La descoberta de Haber es pot considerar un dels punts de partida de l'agricultura industrial, que s'iniciaria sobretot a partir dels anys quaranta i després s'anomenaria la Revolució Verda. Les produccions es van mecanitzar, es van fabricar insecticides de síntesi, es va forçar les produccions amb dosis elevades d'adobs químics i es va fer selecció genètica per trobar varietats de cultius que s'adaptessin a aquest sistema. A aquesta evolució de l'agricultura s'hi van afegir la industrialització i el creixement de les ciutats.

Aquest canvi en el sistema alimentari s'ha demostrat que ha tingut, i encara té, una factura mediambiental i social important per a la humanitat. Una de les conseqüències d'aquest canvi de model és el distanciament entre el camp i la ciutat. La societat s'ha enfocat a la ciutat i ha menystingut i oblidat, fins a un cert punt, el camp. Durant molts anys, treballar al camp o dedicar-se a l'agricultura ha estat una professió de poc prestigi social.

L'evolució tecnològica del darrer segle també ens ha conduït a una especialització dels nostres coneixements cada vegada més accelerada, molt allunyada de les capacitats transversals que havia de tenir l'home nòmada de fa milers d'anys. Eren capaços d'aplicar moltes capacitats per sobreviure. A més, el sistema escolar actual s'ha vist obligat a transmetre un munt de coneixements, cada vegada més extensos, i s'ha oblidat sovint de fomentar la pràctica i l'experiència com a mitjà d'aprenentatge.

L'agricultura urbana és, en aquest context, una pràctica disruptiva i que ens ofereix:

- **Connexió amb la natura.**
- **Aprendre a través de l'experiència i l'observació.**
- **Coneixements que la majoria de ciutadans no han estudiat mai, com la botànica, la dinàmica de poblacions o l'entomologia.**
- **Redescobrir la qualitat d'un producte quan es cull madur i es consumeix poc temps després de la seva recol·lecció.**
- **Una visió holística de la realitat, ja que els resultats de l'hort depenen de molts factors que interaccionen entre ells formant un sistema molt complex.**

Totes aquestes descobertes, més o menys conscients, poden ser l'explicació de per què l'agricultura urbana és un èxit.

Si, tal com diu Francesc Reguant, la història de la humanitat és la història de la fugida de l'home de l'activitat per obtenir la seva alimentació, l'agricultura urbana és una tendència que, fins a un cert punt, compensa aquesta evolució i ens connecta de nou amb allò que ha estat bàsic a la nostra història com a humanitat.

QUÈ ÉS UN HORT URBÀ?

Un hort és un lloc que utilitzem per produir hortalisses. En això estarem tots d'acord, però podem incloure en la definició d'horts proposats molt diverses, algunes de les quals fins fa poc no es consideraven com a tals.

D'entrada, cal tenir clar que en aquest llibre parlarem d'horts d'autoconsum, és a dir, d'horts que tenen com a objectiu proveir d'aliments la persona o la família que se n'ocupa. Els horts que tenen com a finalitat vendre la producció, que podríem anomenar horts comercials o professionals, són un paradigma diferent.

Diferències entre horts comercials i horts d'autoconsum

Horts comercials 	Horts d'autoconsum 	
	El cost de producció més important és la mà d'obra i, per tant, l'objectiu principal és minimitzar el temps de treball.	El temps de treball no és un cost, és un benefici perquè es fa per diversió.
	Necessita dimensions grans per poder mecanitzar les feines i reduir els costos de producció.	Necessita treure el màxim profit de l'espai disponible, que sol ser petit.
	La producció ha de tenir la qualitat que el mercat demana, especialment pel que fa a l'aspecte extern (mida gran, uniforme, sense defectes).	L'aspecte extern de la producció no és tan important; es valora més el sabor dels aliments.
	El control de plagues i malalties ha de ser molt estricte per assegurar una bona qualitat.	Es valora més la producció sense utilitzar productes químics, més segura per a la salut.
	Cultivar una sola espècie en una parcel·la afavoreix la reducció de costos.	Es prefereix cultivar moltes espècies i varietats diferents per aprofitar l'espai i disposar d'una collita més diversa i segura.
	Es planta tota la parcel·la a la vegada per reduir costos.	Es planta esglaonadament per obtenir petites collites però al llarg del temps.

TIPUS D'HORTS URBANS

Dins d'aquest concepte general del que podríem anomenar *horts urbans* podem incloure una diversitat molt gran de propostes que intentarem classificar.

Les tres grans classes d'horts urbans són els horts a terra, en parcel·les o solars, els horts en recipients i els horts en coberta. Els primers pot ser que es desenvolupin en el sòl originari d'alguna parcel·la de la ciutat o algun jardí. Com que els sòls a la ciutat gairebé sempre estan degradats, compactats, plens de runa o contaminats, el més normal és que es facin sobre terra afegida, de vegades formant bancals de cultiu. La terra afegida és terra mineral amb la qual es barregen fems compostats o alguna altra matèria orgànica.

Els horts en recipients inclouen des de grans taules de cultiu o jardineres fins a petites estructures amb materials reciclats, ampolles, caixes de fruita o similars. Independentment de la mida, tots els horts en recipients tenen en comú que utilitzen substrat de cultiu, que són materials que substitueixen el sòl i que permeten cultivar hortalisses en volums relativament petits. Els horts en recipients, si utilitzen substrats de qualitat, permeten cultivar amb profunditats de vint centímetres o menys, la qual cosa és molt interessant perquè permet que es puguin instal·lar en qualsevol balcó o terrat sense risc de posar en perill l'estructura de l'edifici.

Habitualment, els horts en recipients es fan amb substrats i adobs orgànics; són el que anomenem *horts organopònics*. Una alternativa són els horts que es fan sobre substrats inerts (llana de roca, perlita o vermiculita, per exemple), i en els quals els nutrients se subministren a les plantes dissolts en l'aigua de reg. Aquests horts els anomenem *hidropònics* i tenen l'inconvenient d'utilitzar adobs químics de síntesi.

Els horts en cobertes són menys habituals, ja que necessiten una inversió important. Es tracta d'habilitar una coberta o un terrat per incorporar-hi una capa de terra d'uns trenta centímetres. S'utilitzen barreges de materials com la pedra volcànica per elaborar terres minerals però relativament lleugeres. Per instal·lar un hort d'aquest tipus cal

l'estudi tècnic que asseguri que la coberta pot suportar la sobrecàrrega i també cal reforçar la impermeabilització de la coberta i assegurar-ne el drenatge.

	Avantatges 	Inconvenients
 HORTS A TERRA	Sobre sòl És el més econòmic i fàcil de gestionar.	La majoria de sòls a la ciutat estan contaminats o degradats.
	Sobre terra afegida Permet cultivar sobre sòls degradats.	Cost econòmic de la terra.
 HORTS EN RECIPIENTS	Estructures simples (ampolles, caixes, jardineres) Molt econòmics i amb bons resultats. El sobrepès no és excessiu i es pot fer en qualsevol balcó o terrat.	Cal renovar sovint el substrat de cultiu. Necessiten reg automàtic per regar amb alta freqüència.
	Estructures grans (taules de cultiu)	
 HORTS EN COBERTA	Hidropònics Les estructures són simples i pesen poc. No cal renovar el substrat sovint.	Utilitzen adobs químics. Cal equipament especial.
	Sobre substrat mineral Aprofita cobertes en desús, millora l'aïllament de l'edifici.	Inversió molt elevada.

El repte

Un hort és un lloc on es produeixen hortalisses. Aquesta proposta de definició sembla òbvia però té conseqüències importants. Tot i que sovint els horts a les ciutats s'anomenen *horts lúdics* o *horts terapèutics* o *socials*, segueixen essent horts. És a dir, han de produir verdures. Si no, seria com jugar a bàsquet i no fer mai una cistella; no seria divertit i ho deixàriem córrer. El repte, per tant, és produir i amb un mínim d'èxit.

El comerç ens ofereix recipients, taules, jardineres i els anomena *horts*. «Compra un hort urbà!», diuen. Això és fals perquè l'hort no és un recipient o un lloc i ens pot semblar, equivocadament, que funciona quasi sol. Només el lloc no fa l'hort perquè, si es deixa de treballar, deixa de ser un hort i es converteix en un herbassar ràpidament. Per tant, el més important d'un hort i el que el converteix en hort és el treball que hi posem i si ho fem prou bé, a part de la terra o substrat, el reg, l'adob i les llavors.

A diferència del jardí, quan fem un hort tenim l'expectativa d'aconseguir una producció. Si cultivem, per exemple, un gerani, l'objectiu principal és que faci flor i la supervivència i la salut de la planta solen ser suficients. En canvi, si plantem una llavor d'enciam que pesa al voltant d'una mil·lèsima de gram, tenim l'expectativa de treure'n un enciam que sigui mínimament gran, 400 o 500 grams, per exemple. En aquest cas, un reg deficient, un substrat mediocre o un adobament inadequat poden tenir conseqüències més importants i més crítiques, ja que es manifestaran en una collita mediocre o inexistent; en canvi, en algunes plantes de jardí aquests errors poden quedar més esmorteïts.

Per tant, fer un hort és més pretensió que un jardí i demanarà de nosaltres que hi posem més coneixement i que siguem més curosos que mai a l'hora de cuidar les plantes.

Els set consells per a l'hortolà urbà

BUSCA LA LLUM

La radiació solar és el fonament del creixement dels vegetals. A la natura tenim exemples de plantes que viuen en terres molt pobres, com les plantes carnívores, i altres capaces de viure quasi sense aigua, com el cactus, o altres que viuen en llocs amb massa aigua, com els nenúfars, però no és possible el creixement dels vegetals sense la llum del sol. És cert que existeixen plantes paràsites com els cabelllets (cúscuta) que no fan servir la llum del sol, però s'aprofiten d'altres plantes xuclant els seus fluids, i aquestes sí que la necessiten.

L'energia de la llum solar és utilitzada per la planta per produir la reacció bioquímica més meravellosa de la naturalesa: la fotosíntesi. És meravellosa perquè permet al vegetal obtenir aliment (matèria orgànica) a partir del diòxid de carboni (CO₂) i l'aigua (H₂O), i, a més, allibera oxigen O₂. La resta dels éssers vius del planeta Terra utilitzem aquest oxigen per respirar i la matèria orgànica dels vegetals o la d'altres animals que s'han alimentat de vegetals, per nodrir-nos.

Per al nostre hort, radiació solar és equivalent a energia i capacitat de produir. Com més llum, més creixement i collita. Com menys llum, menys collita. Arriba un punt que, amb massa poca llum, la planta no és capaç de produir fruit o bé escurça el seu cicle de cultiu i floreix abans de temps, com passa a l'enciam.

Si tenim un espai, un balcó o un jardí on l'ombra de l'edifici veí ens treu una part de la llum, podem fer-hi un hort? Aquesta és la qüestió i no té una resposta senzilla ni fàcil. La radiació solar que ens arriba depèn de molts aspectes. A l'hivern, el sol està més baix, la radiació solar és menor i també pot ser que tinguem més ombra del veí que no pas a l'estiu, tot i que, segons com estigui orientat el nostre espai, també pot ser al revés. La llum del matí o del capvespre és menys intensa que la del migdia; per tant, una hora menys d'aquesta llum ens afectarà menys que si tenim ombra les dotze hores de llum diürna. Les parets blanques que reflecteixen la llum ens poden ajudar a millorar una mica la situació d'ombra però no compensen mai poder

disposar d'una hora més de llum solar directa. És difícil donar una indicació, perquè cada situació pot ser diferent i no hi ha un valor de llum a partir del qual l'hort es pugui considerar completament inviable. Una cosa ha de quedar clara: no es pot fer un hort a l'ombra i no existeixen hortalisses d'ombra; existeixen algunes plantes que necessiten menys radiació solar i en les quals es nota menys la manca de llum que en altres. Òbviament, una planta de fruit com el carabassó no farà fruit si té massa ombra i el fracàs serà més evident que en el cas d'un enciam escarransit que ha florit abans d'hora.

Si tenim un balcó ombrívol, ens haurem de conformar amb plantes de semiombra, la majoria aromàtiques o culinàries, com les mentes, els creixens, el morritort o les maduixes, i fer alguna prova amb altres herbes similars. Tampoc les clàssiques plantes aromàtiques com el romaní, la farigola o la sàlvia són plantes d'ombra; de fet, són plantes que viuen a ple sol i agraeixen molta insolació.

Per saber si tenim prou llum solar ens caldrà provar de cultivar i observar-ne els resultats. Les plantes amb poca llum creixen tortes en direcció on hi ha més sol, desenvolupen unes fulles més grans i primes i amb un color verd més intens, amb més clorofil·la per intentar captar més energia. Caldrà que observem aquests símptomes i traiem les conclusions de l'experiència en diferents èpoques i amb diferents cultius. A terrats de la ciutat existeixen horts amb cinc o sis hores de llum a l'estiu que tenen resultats acceptables.

PENSA BÉ COM REGARÀS

Si el primer fonament per al creixement de les plantes és la llum del sol, el segon en importància és l'aigua. Això és fàcil d'observar en el paisatge: allà on els arbres i arbusts són més grans i tofuts és a prop de rierols i basses; en canvi, als racons secs i pedregosos, les plantes que hi creixen són petites i hi sovintegen aquelles amb espines o altres estratègies per defensar el seu minso creixement.

Sobretot a l'estiu, regar és la feina més important de l'hort i s'ha de fer diverses vegades a la setmana i, en el cas dels horts en recipients, cada dia durant els mesos calorosos. Cal pensar, doncs, si disposarem del temps i

la paciència necessaris per estar cada dia amb la regadora o la mànega, o bé si instal·lem un sistema automàtic per gota a gota.

TINGUES CURA DE LA TERRA

La terra és el tercer fonament de l'hort després de la llum del sol i l'aigua. Si el nostre hort és en una parcel·la, parlem de «sòl» i el formen majoritàriament partícules minerals (sorres, llims i argiles) i una petita part de matèria orgànica. En canvi, si el nostre hort és en un recipient de cultiu o en una jardineria, solem utilitzar materials substituïts del sòl natural que anomenem *substrats* i que són formats majoritàriament per materials orgànics.

Sigui quina sigui la nostra situació, tenir cura del sòl o triar un substrat de qualitat per a les nostres jardineres és l'aspecte més important de la instal·lació de l'hort. És tan important que val la pena no arriscar-se a utilitzar materials de poca qualitat, tant adobs com esmenes per al sòl o substrats mediocres per als recipients de cultiu.

El cas dels substrats de cultiu és especialment important perquè en general són poc estables i empitjoren les seves propietats amb el pas del temps. Al mercat trobem terres vegetals de preus i qualitats molt diferents. Si volem fer un hort, mai no haurem d'escatimar en el preu i en la qualitat, i buscar aquell substrat i aquells materials que siguin millors.

SIGUES PREVISOR I PACIENT

Collir un tomàquet és el fruit d'un procés que s'inicia uns cinc mesos abans i això és molt diferent d'anar a buscar-lo al mercat. Estem acostumats a tenir-ho tot al moment i disponible al súper o a la botiga de la cantonada. Quan ens endinsem en el món de l'hort per a l'autoconsum ens cal un sobreesforç considerable per canviar aquest hàbit de la immediatesa.

Planificar amb antelació és la primera norma de l'agricultor, tant urbà com professional. L'horticultor no planifica en temps real, ho fa, com a mínim, amb antelació d'una estació. A la primavera cal pensar en l'estiu i, a l'estiu, en la tardor. I si arriba el mes de juliol i ens adonem que no hem plantat les tomates, no ens hem de posar nerviosos, senzillament hem d'assumir que estem en el moment de preparar la plantació de cols i calçots.

BUSCA L'EQUILIBRI

Una certa mentalitat dualista ens porta sovint a una anàlisi simplista de la realitat i a buscar productes o propostes que ens solucionin els problemes per sempre més. La natura és més complexa, depèn de molts factors i busca l'equilibri. Per exemple, hem comentat que cal mantenir un nivell d'humitat òptim per a les plantes per assegurar una bona producció, però l'excés de reg provoca que les arrels s'asfixiïn per falta d'aire, es debilitin i proliferin malalties que poden arribar a matar la planta. De la mateixa manera, un adob pot ser interessant en una certa quantitat però provocar cremades i excessos a la planta. Si n'apliquem massa, fa que la planta sigui més sensible a plagues i malalties. Fins i tot les plagues o les «males» herbes són considerades sempre perjudicials o dolentes, però en realitat un cert nivell de plaga o algunes herbes adventícies ens ajudaran a mantenir una mínima població de depredadors que en el futur ajudaran a controlar les plagues i estalviar-nos disgustos. L'hort, de la mateixa manera que la natura, és un sistema complex amb molts factors i moltes interaccions, i la nostra tasca és gestionar-lo amb cura i buscar la mesura justa per mantenir un equilibri òptim. De la mateixa manera, els diferents mètodes de cultiu són bons per a determinades condicions però no n'hi ha cap que puguem considerar sempre perfecte.

Aquesta complexitat és el que fa que l'hort sigui una activitat estimulante i imprevisible, i que sempre hi hagi alguna cosa per aprendre.

APRÈN A OBSERVAR

Sembla una obvietat però, en general, els habitants de les ciutats hem perdut la capacitat de mirar la natura i veure els organismes i les diferències entre ells. Això és especialment important en l'observació dels vegetals: no hi estem gaire entrenats i costa adonar-se quan una fulla d'enciam té un color que no li pertoca i ens està avisant que alguna cosa està fallant a les arrels o bé no ens adonem que una planta perd la turgència fins que és massa tard i ja té danys irreversibles.

Aquests errors comuns en els principiants se solucionen amb la pràctica i prenent nota i procurant aprendre d'aquests petits desastres. Fer proves i assajos és un exercici molt interessant, no solament perquè podem treure conclusions interessants sobre quin substrat va millor o

quina quantitat d'adob és l'òptima, sinó perquè ens permet observar plantes en situacions diferents i apreciar, per comparació, petits matisos i diferències que en el futur ens serviran per aprendre a observar millor.

És molt recomanable també una lupa o un comptafils per observar insectes, fongs i qualsevol símptoma que ens sembli significatiu des de prop. Si tenim traça a fer bones fotografies amb el mòbil, aquest és un gran recurs per fotografiar i visualitzar amb una ampliació de la imatge qualsevol detall que ens interessi.

SIGUES CONSTANT

Ser hortolà no és una activitat de grans esforços puntuals o grans inversions, és una activitat que demana fonamentalment persistència i constància. És recomanable començar amb una petita superfície del jardí o una estructura senzilla al terrat i aprendre a gestionar amb constància aquest hort abans d'iniciar un projecte massa gran. Sovint ens passa que som més capaços de fer una gran proesa que petites accions que passen desapercebudes. L'hort necessita aquesta constància. Probablement per això té tant d'èxit entre les persones jubilades que, en general, disposen de més temps i hi posen molta atenció. A la majoria de persones adultes ens destorben les nombroses preocupacions que la societat moderna comporta i costa mantenir aquella atenció i perseverança que l'hort necessita, i un sol error o una mala setmana en la qual descuidem l'hort pot malmetre l'esforç de tots els mesos anteriors.

LES ARRELS, EL MÉS IMPORTANT

«L'essencial és invisible als ulls», deia el Petit Príncep d'Antoine de Saint-Exupéry. Aquesta famosa frase es pot aplicar a les plantes i, de fet, és molt lògica: allò que veiem i que s'expressa és conseqüència d'allò que està amagat. En el cas dels vegetals, el que està amagat són les arrels i en depenen la salut i el vigor de la planta i el seu equilibri fisiològic.

En la societat de consum comprem bàsicament per la vista: preferim allò que és bonic o agradable als ulls. En el cas de les plantes serien les fulles verdes i lluents, el nombre i la forma de les flors, i si les branques són espesses i ramalludes. Per exemple, algunes plantes de flor, com la camèlia, es venen al mercat majorista en funció del nombre de flors mínim que garanteix el planterista. Si té tres botons florals, té un preu,

però si en té cinc, en té un altre de més elevat perquè els centres de jardineria tenen molt comprovat que les que tenen més flors es venen molt més de pressa.

Si posem una mirada més a llarg termini, el més important de la planta no són les flors ni la mida, sinó el que es troba sota terra. De fet, hauríem d'observar sempre el sistema radicular de la planta que comprem, que no estigui massa envellit o recaragolat dins del test i que es mostri sa. En el cas de les hortalisses és el mateix. Si garantim un sistema radicular sa i vigorós, l'hortalissa serà sana i equilibrada i ens donarà pocs problemes de plagues i collites abundants.

